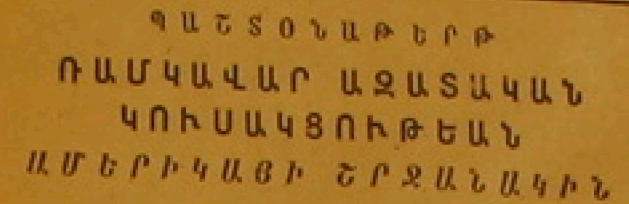
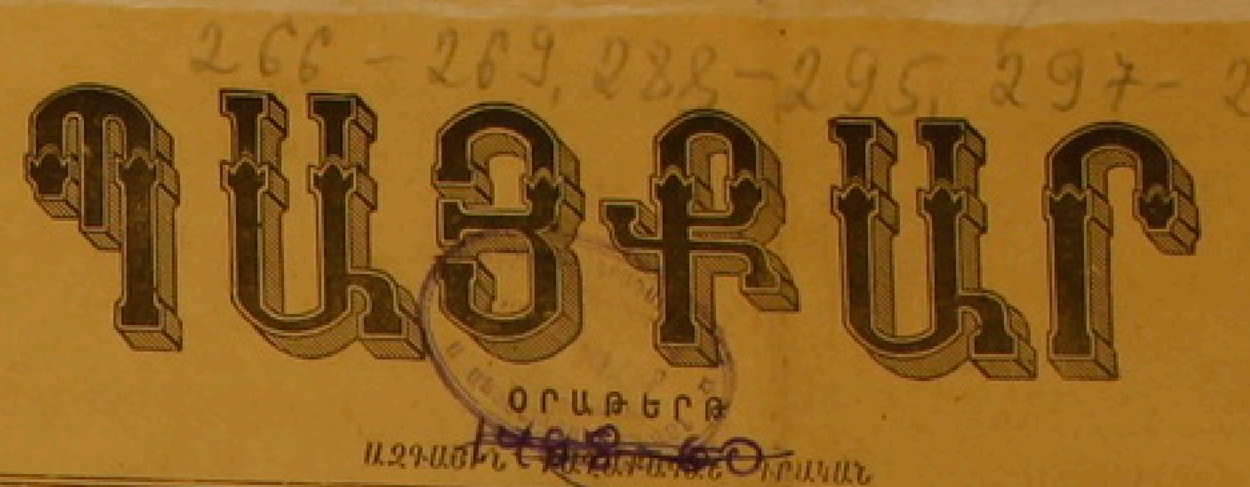

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ
ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՇՐՋԱՆԱԿԻՆ
Ամէն Կը Ծախուի Հատը 2 Սենթ
ՇԱԲԱԹ ՕՐՈՒԱՆ ԹԻՒԸ 3 ՍԵՆԹ

BAIKAR
An Armenian Daily
Organ of Democratic Liberal Party of Armenia
Published by
BAIKAR PUBLISHING COMPANY
990-998 Washington Street, Boston 18, Mass.
Telephone, Beach 3045
SUBSCRIPTION: $6.00 A YEAR

Ա. Տարի, Թիւ 266 — Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 15, 1923 — Thursday, Nov. 15, 1923 — Vol. I, No. 266

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՈՍԿԵՂԷՆ ԿԱՆՈՆԻ ԿԻՐԱԿԻՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅԵՐԸ

Գրեց՝ ՉԱՐԼՍ Վ. ՎԻՔՐԻ

(ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ՆԻԵՐ ԻՍԹ ՐԻԼԻՖԻ)

«Ուստի ամէն ինչ որ կ'ուզէք որ մարդիկ ձեզի ընեն, դուք ալ անոնց անանկ ըրէք»: ՅԻՍՈՒՍ

Սարգելի Տէր Խմբագիր,

Թոյլ տուէք որ ձեր թերթի սիւնակներու միջոցաւ ներկայացնեմ պատգամ մը Ամերիկայի Հայոց: Նիըր Իսթ Րիլիֆը անցեալ ութը տարիներու շրջանին շարունակած է իր մարդասիրական նպաստի գործունէութիւնը գլխաւորապէս Մերձ. Արեւելքի Քրիստոնեայ ժողովուրդներուն եւ մասնաւորապէս Հայոց համար: Այս գործը վայելած է ընդհանրապէս Ամերիկեան ժողովուրդին առատաձեռն աջակցութիւնը եւ նամանաւանդ գաղափարապաշտ, մարդասէր եւ իրապէս Քրիստոնեայ ժողովուրդին ջերմ քաջալերութեան արժանացած է:

Անցեալ տարեշրջանին Ամերիկեան ժողովուրդը Նիըր Իսթ Րիլիֆին տուաւ աւելի խոշոր գումար մը քան թէ նախկին տարւոյն մէջ, բայց մեր ծախքերն ալ աւելի մեծ եղան քան նախորդ տարին: Զմիւռնիոյ եղեռնը, եւ Քրիստոնեայ ժողովուրդի վտարումը, ոչ միայն Զմիւռնիոյ շրջանէն, այլ նաեւ ամբողջ Թուրքիայէն, ինչպէս նաեւ որբերու փոխադրութիւնը՝ Անատոլուէն ապահով վայրեր — ինչպէս Սուրիա, Պաղեստին, Յունաստան, [illegible]ագանց սուղի նստան Նիըր Իսթ Րիլիֆի, որ ստիպուեցաւ կերակրել հազարաւոր աքսորեալներ եւ նոր կեդրոններ [illegible] փոխադրուած որբերուն համար: Այնպէս որ Նիըր Իսթ Րիլիֆը [illegible] ստիպուած մը ամբողջ դրամական աղբիւրներու վճարը եւ սակայն այդ ծախսերը քամեցին Նպաստամատոյցի գանձը մասնելով զայն նիւթական անձկութեան:

Անա այսպէս, երբ Նիըր Իսթ Րիլիֆի գանձը պարպուած եւ նիւթական միջոցները յոյժ նուազած էին, ճարանի աղէտը վրայ հասաւ, եւ ուրիշ արժանի կոչեր ներկայացան Ամերիկեան ժողովուրդին, որպէսզի նուազումը մեր եկամուտի աղբիւրներուն եւ Նիըր Իսթ Րիլիֆի գանձը մատնուեցաւ լուրջ ճգնի մը: Ուստի մենք ստիպուած էինք կամ մեր ծախքերը նուազեցնել գործը սահմանափակելով արտասահմանի մէջ, որ այժմ կը կայանայ 50 հազարէն աւելի որբերու հոգատարութեան շուրջ, որոնց հարիւր առ 80ը հայ աղջիկներ եւ մանչեր են, եւ կամ դրամական փոխառութիւն մը ընել եւ շարունակել այդ յոյժ շինարար գործը, հաւատալով թէ երբ Ամերիկեան ժողովուրդը տեղեակ ըլլայ ներկայ կացութեան եւ թէ պէտքին առնչութեան՝ անկէ պիտի չզլանայ իր նիւթական աջակցութիւնը:

Այս կացութիւնը ունենալով մեր առջեւ անցեալ Սեպտեմբեր ամսուան ընթացքին սարքեցինք Միջազգային Մերձաւոր Արեւելքի Խորհրդաժողով մը, Ժընէվի մէջ, ուր տասն չորս երկիրներէ պատգամաւորներ ներկայ էին, եւ որպէս զի նիւթական անձկութեամբ առնչուած կացութիւնը դարմանուի, որոշուեցաւ թէ, քանի որ այս 50,000է աւելի որբերու հոգատարութեան եւ դաստիարակութեան գործին մասին բոլոր աշխարհը հետաքրքրութիւն մը եւ պատասխանատուութիւն մը ունի, եւ այս որբերը վտարուած են իրենց հայրենի օճախէն եւ ներկայիս անտէր եւ անօգնական են, ուստի բոլոր աշխարհի ժողովուրդներէն խնդրուի որ Դեկտեմբեր Երկու, 1923, Կիրակի օրը պահեն իբրեւ Միջազգային Ոսկեղէն Կանոնի Կիրակի, եւ այդ օր փոխանակ իրենց սովորական Կիրակնօրեայ ճոխ սեղանին, ճաշակեն նոյն տեսակ պարզ կերակուր մը՝ ինչ որ ամէն օր Նիըր Իսթի որբերը կ'ուտեն. եւ իրենց սովորական Կիրակնօրեայ ճաշի եւ պարզ որբանոցի ճաշի գնոյն տարբերութիւնը նուիրեն Նիըր Իսթ Րիլիֆի որբերու հոգատարութեան գործին:

Միջազգային Ոսկեղէն Կանոնի Կիրակին պահելու այս շարժումը զօրաւոր թափով առաջ կը տարուի գրեթէ Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն մէջ, հանրածանօթ, բարձրաստիճան եւ ազդեցիկ մարդոց կողմէ: Ուրախ եմ ըսելու որ այս երկրի մէջ Նախագահ Քուլիճ մասնաւոր նամակով մը ջատագոված է այս շարժումը, նոյնպէս նախկին նախագահ Ուտրօ Ուիլսըն, արտաքին գործոց քարտուղար Չարլս Հիւզ, աշխատութեան քարտուղար Ճան Ճ. Տէյվիս եւ ուրիշ հանրածանօթ Ամերիկացիներ, ինչպէս կառավարիչներ, ծերակուտականներ, առաջադրած են կարծեմ խոստանալ ալ որ Ոսկեղէն Կանոնի Կիրակին պիտի պահեն եւ ամէն պատճառ ունինք հաւատալու թէ Ամերիկեան ժողովուրդը ընդհանրապէս Դեկտեմբեր 2, Կիրակի օրը, փոխանակ իրենց սովորական ճաշին, պարզ կերակուր պիտի ուտեն եւ անկէ գոյացած խնայողութիւնը պիտի յատկացնեն Հայ եւ ուրիշ որբերու՝ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ:

Երբ Ժընէվ կը գտնուէի, Ոսկեղէն Կանոնի Կիրակիի պահպանման մասին խորհրդակցութիւն ունեցայ Նորին Վսեմութեան Գաբրիէլ Նորատունկեանի եւ Ազգային Պատուիրակութեան ուրիշ ներկայացուցիչներուն հետ, եւ մեր Երուսաղէմի ներկայացուցիչը Կորտըն Լ. Պէրրիէն այժմ ստացած եմ նամակ մը որուն մէջ կ'ըսէ. «Ուրախ պիտի ըլլաս լսելու թէ Հայերը ամբողջ աշխարհի մէջ պիտի պահեն Ոսկեղէն Կիրակիի օրը: Մի քանի օր առաջ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցայ Նորին Վսեմութիւն Պօղոս Նուպար փաշայի հետ, եւ ընդհանուր կոչ մը գրկուելու վրայ է ընդհանուր Հայոց եւ մեծ արդիւնք կ'ակնկալուի, եւ կարգադրուած է, որ ոչ միայն Հայերը անհատաբար պահեն Ոսկեղէն Կանոնի Կիրակին, այլ այդ օր բոլոր Հայ եկեղեցիներու մէջ մասնաւոր հանդիսակատարութիւն ըլլայ:»

Շատ ուրախ եմ որ Ոսկեղէն Կանոնի Հայկական յանձնախումբ մը կազմուած է Ամերիկայի մէջ, ատենապետութեամբ Տիար Միհրան Գարակէօզեանի, եւ Ն. Ք. Ընկ.-թեան Հայկական ճիւղի վարչութիւնը բարեյօժար գտնուած է տրամադրել ծառայութիւնը իբրեւ վարիչ քարտուղար այս նորակազմ յանձնախումբին Վեր. Մ. Թ. Գալայճեանի, յառաջ տանելու համար այս շարժումը Ամերիկայի 100,000 Հայոց մէջ: Շատ գնահատելի է որ Գեր. Տիրայր Սրբազան, Առաջնորդ Հայոց Ամերիկայի, սիրայօժար ընդունած է պատուոյ նախագահութիւնը եւ Վեր. Գարբիէլ Պետրոսեան, նախագահ Հայ Աւետարանական Միութեան, յօժարած է ծառայել իբրեւ պատուոյ փոխ-նախագահ այս յանձնախումբին:

Մենք պատճառ ունինք յուսալու եւ ակնկալելու որ Ամերիկայի Հայերը պիտի պատասխանեն այս կոչին ամենայն սիրով եւ առատաձեռնութեամբ եւ Դեկտեմբեր 2ի Կիրակին ամէն Հայ տան մէջ պիտի ըլլայ նաեւ հեկումի օր այս մեծ քէմբէյնի յաջողութեան համար, եւ ծառայութեան օր, որպէս զի 40,000էն աւելի Հայ որբեր, որոնք զրկուած են հայրական եւ մայրական խնամքէ եւ Նիըր Իսթ Րիլիֆ է իրենց միակ պաշտպանը, շարունակեն ստանալ Ամերիկեան որբանոցներու խնամքը եւ պաշտպանութիւնը: Մենք չենք կրնար հաւատալ որ գտնուի նոյն իսկ անհատ Հայ մը որ փափաքի հազարներով հայ որբերու արձակումը իրենց պատսպարաններէն՝ անօգնական եւ անպաշտպան:

Ինծի կը թուի թէ Հայ ժողովուրդը որ այս խաղաղ եւ հարուստ երկրին մէջ կը բնակի, յոյժ բարեբախտ է, եւ պէտք է ամենայն սիրով ինքզինք զրկէ իր սովորական Կիրակի օրուան ճաշէն, եւ գոնէ մէկ օր պարզ որբանոցի կերակուր ուտելով իրեն եղբայրակից որբերու հանդէպ ունեցած կարեկցութիւնը արտայայտէ գործնական կերպով:

Մեր նպատակն է, Ամերիկեան եւ Հայ ժողովուրդի նիւթական աջակցութեամբ, կրթել այս հազարաւոր հայ որբ աղջիկներն ու մանչերը իբրեւ Քրիստոնեայ հայ քաղաքացիներ եւ պատրաստել զանոնք իբրեւ առաջնորդներ նոր Հայաստանի մէջ:

Ուստի կոչում կ'ընեմ ամէն Հայու Ամերիկայի մէջ ընդ առաջ երթալ եւ նիւթական յօժարակամ եւ առատ աջակցութեամբ օգնել եւ Հայաստանի այդ անմեղ զաւակները փրկել Հայաստանի համար:

Անտարակոյս, եթէ անցեալ պատերազմի շրջանին, առանց քու յանցանքիդ, մահ ըլլար քու բաժինդ եւ քու զաւակներդ կորսնցնէին ոչ միայն իրենց ծնողքը, այլ նաեւ վտարուէին իրենց հայրենիքէն, դուն պիտի՛ ակնկալէիր որ քու կրօնակիցներդ, ազգակիցներդ եւ կամ բարեսէր մարդիկ հայթայթէին գոնէ կեանքի ամենէն անհրաժեշտ պիտոյքը եւ տային պատեհութիւն անոնց որ անկախաբար ճարէին իրենց ապրուստը: Գործադրեցէք ուրեմն Ոսկեղէն Կանոնը որ կ'ըսէ. «Ուստի ամէն ինչ որ կ'ուզէք որ մարդիկ ձեզի ընեն, դուք ալ անոնց անանկ ըրէք»:

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Պոլսոյ Ժ. Զ. թերթը Մոսկուա հրատարակուող «Բրավտա» թերթէն կը քաղէ հետեւեալ տեղեկութիւնները:

Լօզանի խորհրդաժողովին ատեն եւ ուքրանօվրացական պատուիրակութիւնը յայտարարեց թէ խորհրդային կառավարութիւնը փնտռած է վերադարձնել արտասահման գտնուող բոլոր հայ փախստականները եւ հողաբաժիններ տալ անոնց, պայմանով որ ամբողջ ճանապարհածախքը յանձն առնեն արտասահմանի գաղթականական հայ կազմակերպութիւնները:

Մեր պատուիրակութեան այս յայտարարութիւնը մեծ համակրութեամբ ընդունուեցաւ ամբողջ հայ գաղթականութեան մէջ:

Արտասահմանեան հայկական գաղթականական կեդրոնները դիմեցին խորհրդային կառավարութեան եւ ներգաղթի յատուկ յանձնախումբեր կազմելով հանգանակութեան ձեռնարկեցին: Սակայն մինչեւ այսօր հայ գաղթականներու հայրենիք փոխադրութեան գործը տակաւին ոեւէ շօշափելի ձեւ չէ ստացած, որովհետեւ արտասահմանեան հայկական ներգաղթի կեդրոններու աշխատանքը խիստ դանդաղ կերպով առաջ կը տարուի:

Ցունիսին, Ամերիկայի հայկական ընկերութեան նախագահ Պ. Մոնթկոմէրի նամակով դիմեց Անդրկովկասեան Ֆէտէրասիոնի Մոսկուայի ներկայացուցիչ Պ. Տէր Գաբրիէլեանին, զանգատելով թէ ֆոնտերու հանգանակութիւնը դժուար է: Միւս կողմէ սակայն ան ի վեր կը հանէ այն մեծ հետաքրքրութիւնը, զոր ցոյց կուտան Ամերիկայի հայկական շրջանակները դէպի Հայաստանի Ս. Խ. Հանրապետութիւնը եւ թէ մեծ ձգտում կայ վերադառնալու դէպի հայրենիք: Ի վերջոյ, ան կը հրաւիրէր Պ. Տէր Գաբրիէլեանը որ անձամբ Ամերիկա երթայ՝ բանակցելու համար:

Այս նամակին պատասխանելով Պր. Տէր Գաբրիէլեան յայտնեց Մր. Մոնկոմէրիի թէ հայ գաղթականներու փոխադրութեան գործը շուտով կանոնաւորելու համար, փափաքելի էր որ արտասահմանի հայ գաղթականական կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները Մոսկուա գային՝ վերջնականապէս բանակցութիւններ կատարելու եւ մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ պարզելու համար:

Մր. Մոնկոմէրիի նամակին հետ միաժամանակ Բարիզի Հայ Պատուիրակութեան նախագահ Պր. Նորատունկեան ալ նամակ մը գրկած է Պր. Բարախանի, որով յայտնէ թէ հանգանակութիւնը անյաջող պայմաններու մէջ կը գտնուի, կ'ըսէ թէ մօտ ատենէն 150 հազար հայ գաղթականներ կրնան հայրենիք վերադառնալ: Պր. Նորատունկեան միեւնոյն ատեն յանուն հայ գաղթականութեան, երախտագիտութիւն կը յայտնէ Հայաստանի մէջ կատարուած առողջ աշխատանքներու համար, որոնց շնորհիւ երկիրը ի վիճակի պիտի ըլլայ աւելի մեծ թիւով գաղթականներ ընդունելու:

Պր. Նորատունկեանի նամակին պատասխանեց Պր. Սմայլանիով, որ Սոց. Խորհ. Հանրապետութեանց Միութեան անունով հայկական գաղթականական կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները Մոսկուա հրաւիրեց՝ հայ գաղթականներու փոխադրութեան խնդրին բոլոր մանրամասնութիւնները քննելու եւ պարզելու համար:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ռամկ. Ազատ. Կուսակցութեան Փրավիտէնսի Ակումբի Վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ իր քլըպը վարձելու համար պէտք է դիմել Ընկ. Յակոբ Նաճարեանի.

ԵՐԵՒԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

ԷՆԿԻՒՐԻ, Հոկտ. 24.— Այսօր Ազգ. Մեծ Ժողովին մէջ ծնեցաւ Երեւանի մեր ներկայացուցչութեան դէմ Հայոց կողմէ գործուած յարձակման խնդիրը: Երեսփոխանները բուռն յարձակումներ ըրին կառավարութեան դէմ, անշահագրգռութիւն վերագրելով անոր այս խնդրին մասին: Արտաքին գործոց Ըսմէթ փաշա, հիւանդ ըլլալով, այս մասին բացատրութիւն չկրցաւ տալ: Միայն Գործադիր Խորհուրդին նախագահ Ֆէթհի պէյ երեսփոխաններուն պատասխան տուաւ եւ ըսաւ.

«Երեւանի մեր ներկայացուցչութեան դէմ յարձակում տեղի ունեցած է: Կառավարութիւնը խնդրին լուսաբանութեան կ'աշխատի: Ռուս դեսպանը այդ մասին բացատրութիւն տուած է: Մոսկուայէն այս խնդրին մասին պատասխան եկած է: Գալով միջազգային իրաւունքներուն, քոնֆէտէրասիոն կազմելով Կովկասի փոքր կառավարութիւններն ալ իր միութեան մէջ առած Ռուս կառավարութիւնը ինք առանձնած կ'ըլլայ այդ փոքր տէրութեանց պատասխանատուութիւնը եւ անոնց հետ մեր միջեւ եղած իրաւունքներու եւ պարտքերու յարաբերութիւնը: Երեւանի միջադէպը պիտի լուծուի մեր ազգային արժանապատուութեան համապատասխան ձեւով մը»:

Երեսփոխանները Երեւանի միջադէպին մասին թագրիր մը տուին: Շաբաթ օր, Ըսմէթ փաշա պիտի պատասխանէ այս թագրիրին եւ Երեւանի միջադէպին մասին բացատրութիւն պիտի տայ:

ՆԱԽԿԻՆ ԿԱՅՍԵՐ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ
ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԿԸ ՀԵՐՔԷ

ՊԷՐԼԻՆ, Նոյ. 13.— Հոս պաշտօնապէս կը հերքուի Պրիւսէլէն տարածուած լուրը թէ նախկին Վիլհէլմ կայսեր անցագիր ու արտօնութիւն տրուած է կառավարութեան կողմէ Գերմանիա վերադառնալու համար:

Նախկին գահաժառանգը այս երեկոյ հասած է Սիլեզիոյ իր գիւղակը:

ԱՆԳԼԻՈՅ ՏԵՍԱԿԷՏԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Նոյ. 13.— Անգլիոյ պաշտօնական շրջանակները կը կասկածին Պրիւսէլէն տրուած լուրերուն ստուգութեան վրայ: Հոս սա համոզումը կը տիրէ թէ Հոլանտայի ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ Տօրթ. Գանի վերջին այցելութիւնը նախկին կայսեր, եղած է անոր ազդարարելու համար թէ դաշնակիցները իր Հոլանտայէն մեկնումին հանդէպ անտարբեր պիտի չմնան, ու պիտի չընեն այն գիրքը ինչ որ բռնեցին գահաժառանգին մեկնումին ատեն:

Նկատի ունենալով որ ըստ Վէրսայլի դաշնագրին նախկին կայսրը պատերազմի գլխաւոր յանցապարտներէն մէկն է եւ Հոլանտական կառավարութիւնն ալ դաշնակիցներու խօսք տուած է որ պիտի չարտօնէ անոր վերադարձը Գերմանիա, Անգլիոյ դիւանագէտները վստահութիւն կը յայտնեն որ Հոլանտական կառավարութիւնը դաշնակիցներու դժգոհութեան առիթ պիտի չտայ թոյլ տալով որ Վիլհէլմ Բ. Գերմանիա վերադառնայ:

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՓԱՐԻԶ, Նոյ. 13.— Հոս տեսակէտները կը տարբերին Գերման գահաժառանգին գործին նկատմամբ: Ստոյգ է որ ոչ մէկ Գերման կառավարութիւն պիտի հաւանի յանձնել նախկին գահաժառանգը, եւ հետեւաբար շատեր կը խորհին թէ լաւագոյն է խնդիրը թողուլ երեսի վրայ եւ դաշնակիցները ծիծաղելի ու ապարդիւն դիրքի մը մէջ չդնել: Կ'երեւի թէ սակայն կառավարութեան տեսակէտին համաձայն նախկին գահաժառանգը պատերազմի յանցապարտներէն մէկն է, եւ պէտք է յանձնուի դաշնակիցներու: Արդարեւ Գերման կառավարութիւնը պիտի մերժէ, բայց դաշնակիցները այս պատճառաւ իսկ իրաւունք պիտի ունենան կարգ մը միջոցներ ձեռք առնելու եւ յուսալի է որ Անգլիա ալ Ֆրանսայի հետ միասին պիտի գտնուի:

Գալով զինուորական հակակշռի խնդրոյն, ստոյգ է որ դաշնակիցներ չեն կրնար հակողութիւն ի գործ դնել ամբողջ Գերմանիոյ վրայ, բայց կրնան նոր ապահովութիւններ պահանջել: Այս ապահովութիւններու ամէնէն կարեւորը կրնայ համարուիլ գրաւումը Ֆրանքֆորթի արեւելեան կողմը գտնուող երկաթուղիի գծին, որ հիւսիսային Գերմանիան կը կապէ հարաւային Գերմանիոյ: Դեսպանները վաղը դարձեալ նիստ պիտի գումարեն եւ իրենց որոշումները անշուշտ բացառիկ կարեւորութիւն պիտի ունենան:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՔԱՅՔԱՅՈՒՄԸ
ՊԷՐԼԻՆԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԵՆՑ ԲԱԽՏԻՆ ԿԸ ԹՈՂՈՒ ՀՌԵՆՈՍԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆ ՈՒ ՌՈՒՐԸ

ՊԷՐԼԻՆ, Նոյ. 13.— Այսօր մինչեւ երեկոյ լուրեր կը շրջէին թէ Գերման կառավարութիւնը Հռենոսի շրջանակն ու Ռուրը ինքնավար պետութիւն մը պիտի հռչակէ Գերման դաշնակցութեան մէջ: Այս իրիկուն հրատարակուած պաշտօնական զեկոյց մը լոյս կը սփռէ գաղտնի խորհրդակցութեանց վրայ, որոնք տեղի կ'ունենան վարչապետական պաշտօնատան մէջ: Այս քոնֆէրանսին կը մասնակցին Նախագահ Էպէրթ, վարչապետ Շթրէզըման եւ դահլիճի միւս անդամները, Գերման դաշնակցային պետութեանց վարչապետները, ինչպէս նաեւ մասնաւոր զօմիթէ մը, որուն կ'անդամակցին Ռուրի եւ Հռենոսի շրջանակին պետերը: Խորհրդակցութեանց առարկան է հաշուեյարդարութիւն մը ընել գրաւեալ շրջանակներու մէջ տիրող ելեւմտական քաոսին համար:

Այս պաշտօնական զեկոյցը անուղղակի յայտարարութիւն մըն է Գերման կառավարութեան կողմէ թէ այլեւս պետութիւնը անկարող է նիւթապէս կանգուն կենալ Ռուրի եւ Հռենոսի շրջանակին: Այսպիսի քայլ մը իրապէս կը նշանակէ թէ Գերման կառավարութիւնը ձեռք կը քաշէ այս հողերէն, անոնց բնակչութիւնը ձգելով իրենց բախտին եւ գրաւող պետութեանց բարեհաճութեան:

Ինքնավարութեան խնդրոյն նկատմամբ պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ.

(Շար. տես Բ. էջ)

ՊԱՅՔԱՐ

Entered at the Post Office at Boston, Mass., as second class mail matter.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր: Խմբագրութիւնը պատասխանատու չէ [illegible] յօդուածներուն: Բաժանորդագին, ծանուցում եւ ամէն գործառնութիւն ԿԱՆԽԻԿ: Ուրիշ դիմումի կամ [illegible] պատասխան առնելու համար նամակադրոշմ ղրկելու է: Հասցէի փոփոխութեան համար հարկ է [illegible] հին ու նոր հասցէները:

ԱՄԵՐԻԿԱ			ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ	
Տարեկան	$6·00	ՀԱՏԸ ՉՈՐՍ ՇՈՒԲԹԷ ԿԸ ՏՊԱԳՐՈՒԻ 2 ՍԵՆԹ	Տարեկան	$6·00
Վեցամսեայ	3·00	ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐ 3 ՍԵՆԹ	Վեցամսեայ	3·50
Եռամսեայ	1·75			

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԻՋԱԴԷՊԸ

Երեւանի միջադէպը, որու մասին կցկտուր ու անորոշ լուրեր միայն հաղորդած էին հեռագիրներ, Պոլսոյ ու Եգիպտոսի թերթերուն մէջ տեսնուած մանրամասնութեանց համեմատ, քաղաքական շատ աւելի կարեւորութիւն եւ խորունկ նշանակութիւն ունի, քան ժողովրդական զրգռութեան հետեւանքով եղած պատահական յարձակում մը տեղւոյն Թրքական դեսպանատան վրայ:

Միջադէպը պատահած է հետեւեալ պարագաներու տակ:

Ինչպէս յայտնի է, Անդրկովկասեան հանրապետութիւնք — Հայաստան, Վրաստան ու Ատրպէյճան — նախ իրարու հետ դաշնակցեցան, եւ ապա մտան Խորհրդային Հանրապետութեանց միութեան մէջ: Այս կարգադրութեան հետեւանքով, ինչպէս միւս, Անդրկովկասեան Հանրապետութեանց, Հայաստանի ալ արտաքին գործոց հսկողութիւնն ու ղեկավարութիւնը անցաւ Խորհրդային Միութեան, որով պէտք ու տեղի չմնաց որ հանրապետութիւնք առանձին առանձին դեսպաններ ղրկեն օտար պետութեանց եւ դեսպան ընդունին անոնց կողմէ:

Արդ այս իրողութիւնը հաղորդուած է Էնկիւրիի կառավարութեան եւ խնդրուած է իրմէ վերջ տալ Կովկասեան մայրաքաղաքներու — Երեւանի, Թիֆլիսի ու Պաքուի — մէջ գտնուող իր դեսպաններուն պաշտօնին, եւ իր յարաբերութիւնները ընել Խորհրդային Հանրապետութեանց կեդրոնին հետ: Միեւնոյն ժամանակ ըսուած է Թուրքերուն թէ, եթէ պէտք կը տեսնեն, կրնան հիւպատոսութիւններ հաստատել Կովկասեան մայրաքաղաքներու մէջ:

Կ'երեւի թէ Թուրք կառավարութիւնը դժկամակած է գոհացում տալ այս պահանջին, եւ Հայաստանի կառավարութիւնը պահանջած է Երեւանի Թուրք ներկայացուցչէն վար առնել իր դրօշը ու մեկնիլ: Թուրք ներկայացուցիչը փորձած - է ձգձգել խնդիրը, բայց վերջ ի վերջոյ ստիպուած է իր մարդիկներով հեռանալ Հայաստանէն: Թուրքերու պատմութեան համեմատ, Հայեր դեսպանատան պահակները զինաթափ ըրած եւ բանի վար առած են Թրքական դրօշը: Պոլսոյ Թուրք թերթերէն ոմանք կ'ըսեն թէ Թիֆլիսի ու Պաքուի Թուրք ներկայացուցիչներն ալ մեկնած են Թուրքիա վերադառնալու համար:

Ինչպէս կը տեսնուի, խնդիրը Թուրքիոյ ու Հայաստանի միջեւ միջադէպ մը ըլլալէ աւելի, քաղաքական վէճ մըն է Թուրքիոյ ու Խորհրդային Հանրապետութեանց Միութեան միջեւ, որուն գլուխը կը գտնուի Ռուսիա: Թուրքեր կը դժկամակին վերջ տալ Կովկասեան մայրաքաղաքներու մէջ գտնուող իրենց ներկայացուցիչներու պաշտօնին, որովհետեւ չեն ուզեր ճանչնալ Խորհրդային Հանրապետութեանց Միութիւնը, Կովկասեան Հանրապետութեանց մասնակցութեամբ, որ վերջակէտը կը դնէ Կովկասի մասին իրենց սնուցած յոյսերուն ու յաւակնութեանց: Ուրիշ խօսքով, անոնք կ'ուզեն որ Կովկասեան երկիրներու ու Ռուսիոյ միջեւ կապերը չզօրանան, ընդհակառակը եղածն ալ խզուի, որպէս զի կարենան գիւրաւ հաստատել իրենց գերակշռութիւնը անոնց վրայ եւ աւելի անդին մինչեւ Թուրքիստան: Իրենք բստ երեւոյթին կ'ուզեն որ Վրաստան, Հայաստան ու Ատրպէյճան պահեն իրենց անկախութիւնը, որպէս զի ապագային փասալները դառնան Թուրքիոյ, եւ քանի որ կը խորհին թէ Վրաստան ու Ատրպէյճան Թուրքիոյ հովանին կը նախընտրեն Ռուսականին, Թուրք ներկայացուցիչներու Կովկասէն վտարման առթիւ իրենց դայրոյթն ու յարձակումները կը կեդրոնացնեն Հայոց դէմ, զորս Ռուսիոյ յառաջապահներն ու պահակները կը նկատեն հարաւի մէջ:

Հարկ չկայ ըսել թէ Թուրք թերթեր այս առթիւ շատ բուռն լեզու մը կը գործածեն ու ամէն տեսակ նախատինք կը տեղան Հայերու վրայ: Անոնք կառավարութենէն կը պահանջեն կտրուկ ու ազդեցիկ միջոցներ ձեռք առնել Հայաստանի քաւել տալու համար իր յանցանքը: Կառավարական շրջանակներ սակայն, շատ զգոյշ ու չափաւոր լեզու մը կը գործածեն ու կ'ըսեն թէ «միջադէպը պիտի փակուի բարեկամական եղանակով ու հանդարտութեամբ, որովհետեւ կը տեսնեն որ իրենց գործը ոչ թէ Երեւանի, այլ Մոսկուայի հետ է:

Անգորայի կաբինէն անշուշտ չկրնար վրիպիլ Մոսկուայի ուշադրութենէն: Խորհրդային Հանրապետութեանց Էնկիւրիի ներկայացուցիչը արդէն իսկ կարգ մը տեսակցութիւններ ունեցած է Իսմէթ Բաշայի հետ, եւ Թուրք թերթերու խօսքով անոր «բացատրած» է խնդիրը: Միեւնոյն ժամանակ կ'ըսուի թէ Ռուսիա պահանջած է Էնկիւրիէն ճշտել իր դիրքը եւ բացէ ի բաց ըսել թէ Արեւմտեան պետութեա՞նց պիտի յարի թէ իրեն: Այս կէտը Թուրք թերթերէն ոմանք կը հերքեն, ուրիշներ սակայն կը պնդեն ու կ'երաշխաւորեն անոր ստուգութիւնը:

Լօզանի դաշնագրէն անմիջապէս յետոյ Թուրքիոյ ու Ռուսիոյ միջեւ ծագած այս տարաձայնութիւնները վերջին ծայր ուշագրաւ են ու շահեկան, եւ մոռցէ հանելու չէ որ այս կարգի խնդիրներու մէջ Ռուսիոյ ներկայ խորհրդային վարիչներու եւ ընդդիմադիր Ռուսերու միջեւ տեսակէտի տարբերութիւն գոյութիւն չունի երբեք: Անիկա շատ յստակ տեսնուեցաւ, երբ Լօզանի մէջ կը յուզուէր Նեղուցներու խնդիրը եւ աշխարհի ամէն կողմէն Ռուսեր այժ տուին Չիչէրինի պահանջներուն: Կասկած չկայ թէ նոյնը պիտի ըլլայ նաեւ Կովկասի համար, զի Կովկասը, մասնաւորապէս Պաքուի նաւթը, անհրաժեշտ է Ռուսիոյ տնտեսական կեանքին ու բարգաւաճման համար, եւ Թուրքերն ալ արդէն թէեւ իրենց դայրոյթը կ'ապառեն Երեւանի դէմ, բայց իրենց աչքերը սեւեռած են Պաքուի վրայ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

Վերջերս կը հանդիպինք արտայայտութիւններու, երբեմն նոյն իսկ թուղթի վրայ, այն մտքով, թէ՝ քանի որ Հայկ. հարցը Լօզանի դաշնագրին մէջ կորսնցուցած է իր միջազգային հանգամանքը եւ վերջնականապէս ձախողած, հարկ չմնար այլեւս Ազգային Պատուիրակութեան գոյութեան: Հանդիպած ենք նոյնպէս միտքերու, անշուշտ խիստ ցանցառ, որոնց նայելով Ազգային Պատուիրակութիւնը՝ ինքը, կրնայ եւ պէտք է վերջ տայ իր գոյութեան:

Մենք կը կարծենք թէ անոնք՝ որոնք այնքան հեշտօրէն կը վճռեն Ազգային Պատուիրակութեան վախճանը, մանաւանդ անոնք, որոնք կը կարծեն թէ՝ այդ բանը կրնայ ըլլալ Ազգային Պատուիրակութեան, իրեն որոշումովը, պարտաւոր են վերաքննել անգամ մը այն պայմանները, որոնց մէջ ծնունդ առած է այդ օրկանը, ինչպէս նաեւ քննել անոր գոյութեան իրաւական հիմունքները:

Ծայանի է որ Ազգային Պատուիրակութիւնը, որպէս գործադիր իշխանութիւն, իր մանդան, իր տիրէքթիւները բոտացած էր ներկայացուցչական մարմինէ մը: Այդ ներկայացուցչական մարմինը եղած էր, նախ Բարիզի համագումարը, ապա համազգային համագումար ժողովը, որոնց երկուքն ալ գոյութիւն չունին այսօր. առաջինը վերջինին յանձնած ըլլալով իր իրաւասութիւնները, իսկ վերջինը՝ քաղաքական դէպքերու փօրս մաժէօրի ներքեւ վերջ տուած ըլլալով իր գոյութեան: Արդարեւ անօրինակ կ'ըլլար կարծել թէ՝ ներկայացուցչական մարմնոյ մը չգոյութիւնը պատճառ կրնայ համարուիլ անտեսելու այդ մարմինը ծնող ժողովուրդը, որ բարեբախտաբար իր գոյութիւնը կը պահէ, որ կրնայ ծնունդ տալ նոր մարմիններու, որ իր ներկայացուցիչներու միջոցաւ զինքը ներկայացնելու, իր շահերը պաշտպանելու իրաւասութիւնը տուած էր Ազգային Պատուիրակութեան, բայց ոչ երբեք ինքզինքը լուծելու լիազօրութիւնը:

Ոչ ոք տարակարծիք է մեր մէջ որ Ազգային Պատուիրակութեան ստանձնած տիրէքթիւներէն մէկը, անշուշտ էականը, Հայկական դատը ձախողած է, եւ ոչ ոք կը պահանջէ Ազգային Պատուիրակութենէն այդ ուղղութեամբ նոր հետապնդութիւններ կատարել: Բայց Ազգային Պատուիրակութեան իրաւասութիւնները պայմանաւորուած չեն բնաւ Հայկ. հարցովը, անիկա իր գործունէութեան ընթացքին գրաւած է շատ մը ուրիշ հարցեր, եւ այսօր ունի տակաւին իր սեղանին վրայ ոչ միայն քաղաքական բնոյթ չկրող շատ մը հարցեր, այլ նոյն իսկ նոյն այդ ձախող դատէն կամ դատին ձախողումէն ծնունդ առած նոր խնդիրներ, ինչպէս Թուրքիայէն հեռացած հայերու սթաթիւ փէրսօնալի, հպատակութեան, սեփականութեան, տեղաւորումի եւ ատոնց հետ կապուած շատ մը ուրիշ խնդիրներ, որոնց հետապնդութեան համար այսօր գաղութներու հայութիւնը Ազգային Պատուիրակութենէն զատ ներկայացուցչական ոչ մէկ օրկան ունի:

Կը պարզուի ուրեմն, որ Ազգային Պատուիրակութեան իրաւական գոյութեան տեսակէտէն, էականն՝ ոչ թէ անոր վրայ դրուած պարտականութիւնը կամ անոր յաջողութիւնն է, այլ անոր հանգամանքը եւ իրաւասութիւնը:

Որ՝ այս իրաւաբանական վերլուծութիւնը առարկութիւն չվերցներ, կարելի է հաստատել այն իրողութեամբ, որ ոչ միայն դաշնակիցները, ոչ միայն Ազգերու Ընկերութիւնը, այլ նաեւ միւս բոլոր պետութիւնները, մէջն ըլլալով նաեւ Ռուսիա, կը շարունակեն ճանչնալ Ազգային Պատուիրակութեան ներկայացուցչական հանգամանքը եւ յարաբերութիւն պահած են կամ կը պահեն անոր հետ:

Եւ մինչ այս իրողութեան չե՞նք պարտիր, Թուրքիոյ պաշտպանութենէն զրկուած Հայերու սթաթիւ փէրսօնալի մասին Ազգերու Ընկերութեան տուած վերջին որոշումը, որ ինքնին դրական քայլ մըն է դէպի այդ դասակարգի հպատակութեան իրաւունքներուն ճշդումի հարցը:

Մենք կը կարծենք նոյնպէս թէ անհաւանական չէ բնաւ, որ վաղը Թուրքերն իսկ խօսիլ ուզեն Հայ ներկայացուցչական օրկանի մը հետ, հնարաւոր լուծում մը գտնելու համար Թուրքիայէն հեռացող հայերուն սեփականութեանց եւ այլ տարբական իրաւունքներուն համար:

Այս ըմբռնումով ուրեմն, Ազգային Պատուիրակութեան գոյութիւնը իր բացատրուած անհրաժեշտութեան հետ ունի տեսակ մը աւանդի հանգամանքը անոր բիւիւլէրներու ձեռքին մէջ, որուն հետ անոր աւանդապահները ուրիշ կերպ չեն կրնար վարուիլ, եթէ ոչ յանձնել զայն անոր, որմէ ստացած են զայն:

Խօսքը չենք ըներ մենք տակաւին հայ ցիր ու ցան գաղութներու միջեւ միշտակութային ամբողջականութիւն մը ստեղծելու անհրաժեշտութեան որ ինքնին անհրաժեշտ կը դարձնէ նախաձեռնող մարմնի մը գոյութիւնը: Մենք կը հրաժարինք այս առարկայական տուեալներէ վերջ ծանրանալ այն ենթակայական նշանակութեան վրայ, զոր ունի Ազգային Պատուիրակութեան գոյութիւնը, այս խիստ դժնդակ օրերուն, Թրքահայ հալածական եւ աստանդական ժողովուրդին համար:

Առարկայօրէն ըլլայ թէ հոգեբանօրէն, մենք կը հաւատանք թէոչ ոքի այնքան գիւրըմբռնելի չէր այս իրողութիւնը, որքան նոյն ինքն իրենց, Ազգային Պատուիրակութեան նախագահին եւ անդամներուն, ամէնքն ալ յայտնի իրաւաբաններ եւ համբաւեալ հասարակական գործիչներ, եւ մենք չենք որ պիտի կասկածինք որ մեր անհարկած արտայայտութիւնները կրնան քաջալերութիւն գտնել անոնցմէ մէկն ու մէկի քով:

Անոնց մէջ շատ շատ եւ իրաւամբ կրնայ արծարծուիլ այն միտքը, թէ՝ ժամանակը եկած է այլեւս գումարելու գաղութային համագումար մը, Լօզանի դաշնագրով ստեղծուած դրութիւնը անոր պարզելու եւ պարզուած դրութեան եւ պէտքերուն համաձայն անկէ նոր հրահանգներ ստանալու համար:

Անիկա ինքնին բացատրելի, «լուսայայ» եւ սահմանադրական միջոց մըն է, որուն ոչ ոք կրնայ առարկել եւ որ կրնայ լայն պատեհութիւններ ընծայել, ընթացք տալու համար Պատուիրակութեան կազմին վերաբերող խնդիրներու, եթէ երբեք գոյութիւն ունին անոնք, եւ հարթելու մանաւանդ նիւթական դժուարութիւնները, որոնք վաղուց է որ գոյութիւն ունին:

(ԱՊԱԳԱՅ)

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ Ա. ԳԱՎՈՒԳՃԵԱՆԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Նոյ. 3ին՝ Շաբաթ գիշեր, Նիւ Եորքի Էօլեըն երաժշտասրահը յաճախակի թրնդաց ջերմ ծափահարութիւններուն ստար եւ հայ հոծ բազմութեան մը, որ եկած էր կրկին հիանալու Օր. Աստղիկ Գավուգճեանի տաղանդին վրայ:

Անցեալ տարի եւս լսած էինք այս հայ արուեստագիտուհին միեւնոյն տեղը, ու տեսած էինք ապացոյցը անոր անվիճելի կարողութեան՝ իբրեւ վարպետ դաշնակահար: Սակայն պէտք է ըսել թէ ան մեծագոյն յայտնութիւն մ'եղաւ այս անգամ:

Ծայագրին վրայ դրուած էին Պէթովէնէն, Րախմանինոֆէն, Շոբէնէն, Լիստէն, Բամրէն, Մէք Տաուըլէն եւ Սթարլաթթիէն դժուարին կտորներ, որոնք աւելի եւս կը դժուարանային իրենց այլազան խիստ պահանջներով: Եւ Օր. Գավուգճեան դաշնակին վրայ թարգմանեց զատական այդ գործերը այնպիսի սահունութեամբ մը, եւ այնպիսի ըմբռնողութեամբ՝ որ կրցաւ բնատութիւն մը բանտեծել իր ունկնդիրներուն եւ անոնց շատերուն անծանօթ երաժշտի այդ մեծ վարպետներուն միջեւ:

Անինքնող շնորհալիութիւն մը կար ծայրը դաշնակահարուհիին վարժ ու ճըկուն մատներուն, որոնք անեղնաշարի երկայնքն ի վար ու վեր, մերթ՝ կ'սուրալ թէին ուրախ զուարթ, մերթ՝ կապած գիրար կը հալածէին անխոնջ, մերթ՝ քով քովի կը դեգերէին քնքուշ նազանքով ու երբեմն ալ յանկարծ կը փաթթուէին արտասուքը — եւ ահա, ձայներու այդ գիմաչիզութեանց մէջէն՝ սեւ ու ճերմակ չոր ոսկորները լեզու կ'ելլէին պերճաբարբառ, տաղանդը կը փայլատակէր իր տիրականութեան մէջ եւ երաժշտութիւնը՝ անուշահոտ բոյր մը հաճելիութեամբ կ'օծէր ունկնդիր հոգիները:

Արդարեւ՝ քիչերու տրուած է գնահատել գեղարուեստի այս ճիւղը, ըմբռնել եւ ըմբոշխնել անոր նրբութիւններն ու բարձրաթիռ ճախրել անոր վերին ոլորտներուն մէջ, ուր նիւթ կ'անդամալուծայ եւ անչօշափելի գեղեցիկը կը թագաւորէ միահեծան: Հետեւաբար՝ ծափահարելի էր այն յաջողութիւնը, որով Օր. Գավուգճեան կրցաւ՝ թարգմանել մեզի այդ մեծապէս դժուարին պատգամները դասական վարպետներուն, եւ վերածելով մեր ստարոտի էութիւնը՝ հաղորդակից ընել զայն անոնց կենսաբոյր շունչին: Այս իսկ չէ՞ արուեստագիտութիւնը արդէն:

* * *

Վերջերս իբրեւ «գեղարուեստ» մեր մէջ ըմբռնուող աժան ու գռեհիկ ներկայացումները չեն որ պիտի դաստիարակեն ամեղ գեղեցիկի մեր զգացումներուն մէջ: Անոնք կրնան կիրքերը չոյել ամբոխին մէջ, կրնան կողոպտել քսակը ժողովուրդին, բայց գեղեցիկի արուեստէն ոչինչ ունին պիտանի:

Ինչ որ պէտք են մեզի այսօր, թէ՛ իբրեւ քաղաքակիրթ անհատներ եւ թէ՛ իբրեւ բարձր մշակոյթի տէր ցեղ մը, գեղարուեստի ներկայացումներն են, որոնք կրնան գաղափար մը տալ մեզ գիտակներուն մեր մշակոյթի ըմբռնողութեան, ինչպէս նաեւ՝ մեր տաղանդներին նկատմամբ:

Շատ իրաւացի էր այն հարցումը զոր՝ Գավուգճեանի նուագահանդէսէն վերջ՝ կ'ընէր ծանօթ ազգային մը թէ «Արդեօք չկա՞յ կերպ մը որով կարելի ըլլայ այս հայ արուեստագիտուհին տաղանդը ծանօթացնել նաեւ Ամերիկեան լայն շրջանակներու մէջ, որ անոնք անձամբ համոզուին հայուն բարձր ընդունակութիւններուն մասին»: Այո՛, կարելի է, ու պէտք է, հայաշատ կեդրոններու մէջ կազմել գեղարուեստասէրներէ տեղական յանձնախումբեր, որոնց գործն ըլլայ աջակցիլ Օր. Գավուգճեանի, Տիկ. Մեհրաբեանի եւ նման իրապէս վարպետ արուեստագէտներու, առիթ ընծայելով անոնց որ իրենց տաղանդը փայլեցնեն Պոսթընի, Բրովիտէնսի, Ուսթրի, Ֆիլատէլֆիոյ, Տիթրոյթի, Շիքակոյի եւ ուրիշ հեռու կամ՝ մօտ խոշոր քաղաքներու բեմերուն վրայ, ի փառս հայ անմահ ցեղին:

Հազիւ կայ բրոբականտի միջոց մը աւելի՛ ազդու եւ համոզիչ քան մեր պատուական տաղանդներուն ծանօթացումը օտարին:

Նիւ Եորք — ԱՇՈՏ-ԵՐԿԱԹ

Ռամկավար Ազատական Կուսակցութիւն

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 16, ՈՒՐԲԱԹ

ՉԸԼՍԻ.— Ակումբիս ընկերական ժողովը, Ուրբաթ երեկոյ ժամը 7·30ին, Ակումբի սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը կարեւոր է:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18

ՆԻՒԱՐՔ.— Ակումբիս անդամական ժողովը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի Նոյեմբեր 18 Կ. Ա. 33 Վէսթ Քինի Սթ.: Ընկերներ ստիպողաբար կը հրաւիրուին:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18

ՍԷԼԸՄ.— Ակումբիս ընկերական խիստ կարեւոր ժողովը, Կիրակի օր: Մանրամասնութիւնք տեղին վրայ:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18

ԼՕՎԷԼ.— Ակումբիս հրապ. ժողովը, Կիրակի երեկոյ ժամը 6·30ին, Ազգային սրահին մէջ: Պիտի ատենախօսեն Ընկ. Կ. Ց. Փափազեան եւ Ս. Մալխէմէզեան:

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25

ՀԷՅՎՐՀԻԼ.— Ակումբիս հրապ. ժողովը, Կիրակի Կ. Ե. ժամը մէկին, ԼԱՖԱՅԷԹ Հօլին մէջ:

ԽՆՋՈՅՔ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25, ԿԻՐԱԿԻ

ՈՒՕԹՐԹԱՈՒՆ.— Ակումբիս խնջոյքը, Կիրակի կէսօրին ժամը 12ին, Քլըպին մէջ՝ 87 Պիկըօ Էվընիւ: Մանրամասնութիւնք տեղին վրայ:

ՆՈՅ. 29, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ԼՕՐԷՆՍ.— Ակումբիս ցերեկոյթը «Թէնքսկիվինկ»ի առթիւ, Հինգշաբթի Կ. Ե. ժամը 1ին: Մանրամասնութիւնք առտեղին:

ՆԻՒ ԲՐԻԹԷՆ.— Տեղւոյս Տիկնանց եւ Արանց ակումբներու խառն ընկերահամախմբական հանդէս-խնջոյքը, Թէնքսկիվինկի օրը: Մանրամասնութիւնք առանձին յայտագրով:

ՏՈՒՅ, ՏՈՒՅ

Երաժշտ. Ռ. ՄԵԼԻՔԵԱՆԻ

Տույ, տույ, տույ, տույ,
Սիրուն աղջիկ իմ,
Վարդի փընջիկ իմ
Տույ, տույ, տույ, տույ, տույ, տույ
Ոսկեզօծ մազիկ,
Կարապի վըզիկ
Տույ, տույ, տույ, տույ, տույ, տույ:

Մի բուռ կըրակ իմ,
Մութ տան ճըրագ իմ
Տույ, տույ, տույ, տույ, տույ, տույ
Իմ սիրտն է խօսում,
Ես երգ իմ ասում
Տույ, տույ, տույ, տույ, տույ, տույ:

ՈՐԲԵՐՈՒՆ ԿԱՂԱՆԴԸ

Երկու ամիսէն կաղանդը կուգայ իր հետը բերելով Նոր Տարին:

Հայուն ալ կաղանդն է ան որ կը հասնի իր յոյզերովն ու յոյսերովը:

Հայուն դարաւոր վէրքերուն վրայէն շատ է անցած նա, չա՜տ սուգերու եւ սարսափներու քստմնելի պատկերներն ունի իր էջերուն մէջ, եւ սակայն ոչ մէկը կը նմանի անոնցմէ ամենաթարմին:

Կուգայ անիկա անգամ մըն ալ գիտնալու թէ մենք Հայերս նախորդէն մինչեւ այժմ նոր բան մը ըրա՞ծ ենք արդեօք, բան մը որով ինքը հրճուի. ուսա՜ղ որ անիկա զմեզ պիտի գտնէ բոլորովին ալքըշտկուած:

Մեր կոտորածներու բեկորները տակաւին ցիր ու ցան կը գտնուին Րէս-իւլ-Այնէն, Տէր Զօրի անապատներէն մինչեւ Էնգարէ, մինչեւ Պոլիս, օտարութեան ու աւեւ մոռացումին մատնուած. կուգայ անիկա տեսնելու մեր խեղճամերժ պառակտումը, ամէն օգտակար քայլ ու գործ ձախողեցնելու տարփանք, կուգայ ան անգամ մըն ալ իր աչքերը պտտցնելու մեր անարձագանգ սրտերուն վրայ, ուր հետզհետէ կը թաղեցնենք հայկական մաքուր ու ջերմ զգացումները, ամփոփուելով նեղ եսասիրութեան մէջ, ամէն բան մոռնալու գնով, կուգայ այս տարի եւս խթանելու եւ խարանելու մեր ցուրտ անտարբերութիւնը եւ յիշեցնելու թէ մեր անմեղ զաւակները, որոնք իրենց մատաղ տարիքին մէջ զրկուեցան իրենց ծնողական գրկէն ու նետուեցան գազաններու որջերն ու գուբերն, անոնք կարօտ են հացի, կարօտ են հանդերձի, կարօտ են կարեկցութեան:

Օտար տափաստաններու վրայ անմխիթար ու անպաշտպան կը թափին անոնք, եւ ոչ ոք կայ իրենց քովիկը սփոփարար բառ մը փսփսալու իրենց ականջին, խօսելու իրենց Հայուն եւ Հայաստանին մասին, «Հայր մեր» մը արտասանելու, խաչ մը հանել տալու, այդպէսով գէթ իրենց յիշեցնելու թէ ազնիւ ազգի մը բեկորներն են, զոհը անխիղճ քաղաքականութեան:

Ու մենք, այս ազատ երկինքի տակ ազատ շունչ առնողներս երբ եւ իցէ յիշեցի՞նք արդեօք թէ անոնք իրենց ձեռքերը չորս հովերու տարածած, իրենց չարչարուած յիշողութիւնը կը հասցնեն ազատ հայերուն, անոնցմէ պաղատելու հաց ու թան, հագուստ ու պատսպարան, եւ յետոյ, իրենց կարկամած թաթիկները, նիհար ու վտիտ, կ'երկարեն չորս հովերուն, չար գազանին:

Հայ տանուտէրը երբ երեկոները իր ընտանիքին անդամները իր չուրջը հաւաքած ախորժակով կը ճաշակէ եւ կ'ուրախանայ հոգւոյն, աչքերը մերթ յառելով անդանակից իրեններուն վրայ, իցի՜ւ թէ մտքէն անցնէր հայ որբն ու իր անազորոյն խուցը եւ իր մէջը խօսող հայկական արիւնով ու զգացումով մաս մըն ալ այդ բարիքէն յատկացնէր իր որբին փրկութեան, իր իսկ փրկութեան, գէթ աստիճան մը թեթեւցնելու ծանրութիւնը ա՛յն անէծքին որ երկաթի նման իյնալ ուսերնուս վրայ կը [illegible] զմեզ:

Իցի՜ւ թէ հայ տանտիկինը երբ իր շերեփը կը գործածէ իրեններուն կերակուր լեցնելու, երբ վառարանը կը վառէ ու կը մտածէ իր զաւակներուն ձմեռը գգուող ուտելիքներու պատրաստութեան մասին, երբ անոնց գուլպայ, կօշիկ ու հագուստ կը պատրաստէ, յիշէ որ Ներկաները, որոնք կը քնանան մահճակալներու մէջ, տաքուկ եւ փափուկ անկողիններով սաւանուած, մինակ չեն, այլ հոն, ջուրին անդին կողմը մնացած եւ աշխարհին անորոշ գութին յանձնուած իր միւս զաւակները աչքերնին յառած իր շերեփին ու սանին, բաժին կ'ուզեն, կեանք կը խնդրեն:

Իցի՜ւ թէ հայ երիտասարդն ու հայ օրիորդը երբ սեղաններու չուրջը կը բոլորուին ծնողաց ու եղբայրներու հետ, երբ թեւ թեւի տուած կը շրջագային իրարմէ առնելու կեանքին հեշտութիւնը, յիշեն որ իրենց միսէն միս, արիւնէն արիւն, փոքրիկ հայեր կը տառապին չարչարանքի ու զարհուրանքի ծովին մէջ, մինչ իրենք, հայկական մաքուր արիւնին ժառանգորդները, միայն իրենց մասին կը մտածեն:

Հայ երիտասարդ, հայ երիտասարդուհի, հայ որբը որո՞ւ դիմելու է, կրնա՞ք պատասխանել ու լռեցնել ձեր խիղճը:

Հայ պատանի, դուն որ այնչափ սուրբ եւ բարի զգացում ունիս քու սրտիդ մէջ, երբ քրոջդ ու եղբօրդ լացին հանդէպ լալու չափ կը կարեկցիս, ինչո՞ւ մտքէդ չանցներ, ինչո՞ւ քու երեւակայութիւնդ չես հասցներ մինչեւ Թրքական հարէմներն ու վրանները, ուր քու իսկ եղբայրներդ ու քոյրերդ իրենց փոքրութեանը մէջ սուրբ ու արդար, ենթակայ են գազաններու ամբիծ քմահաճոյքին, ու անոնք իրենց անարգուած մանկութեան վիշտն ու վրէժը քեզի կ'երկարեն:

Իցի՜ւ թէ երբ կաղանդը գայ ու բոլոր Հայերը երթան բոլորուելու իրենց զարդարուած սեղաններուն չուրջ, նախապէս յիշած ըլլան թէ ունինք այսօր ահագին թուով որբեր, որոնք Հայաստանի եւ ուրիշ որբանոցներու մէջ, կը սպասեն մեր նիւթական օժանդակութեան, յիշած ըլլան թէ տակաւին տասնեակ հազարներով մեր աղջիկներն ու մանուկները անօք ու անպաշտպան իրենց ձեռքերը մեզի կ'երկարեն:

Իցի՜ւ թէ յառաջիկայ կաղանդը գտնէր զմեզ կազմակերպուած «Որբերու Կաղանդի Մարմինով», այդ օրուան համար միայն առնելու մեզմէ իւրաքանչիւրէս մեր զգացումներուն համապատասխան նուէրները, որոնք պիտի երթան սրբելու մերիններու արեան արցունքները, եւ մենք, Ամերիկայի մէջ ցրուած Հայութիւնս, այդ մարմինին վճարած ըլլալով մեր զգացումներուն արգիւնքը, կարենանք հոգեկան խորունկ հրճուանքով իրարու ձեռք սեղմել եւ ըսել իրարու,

«Շնորհաւոր Նոր Տարի եւ Բարի Կաղանդ»:

ՍԻՍԱԿ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ԴՐ. ԱՐՇԱԿ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս տարի ալ գեղեցիկ հաճոյքը ունեցանք վայելելու նուագահանդէսը մեր կեանքոտ-կրակոտ երիտասարդ երաժիշտ Արշակ Սիմոնեանի:

Հոկտ. 25ի իրիկուն Հըրթինկըրըն Ձէմպըրս Հօլին մէջ հաւաքուած էր Ամերիկացիներու եւ Հայերու երաժշտասէր բազմութիւն մը: Ներկաներու բուռն ծափերուն մէջէն բեմ եկաւ մեր խոստմնալից ջութակահարը, խնամով պատրաստուած յայտագրէն սկսաւ կտորներ նուագել դաշնակի ընկերակցութեամբ. առաջին յաջող կտորէն իսկ ներկաներ վերացած կ'երեւէին: Մեր սիրելի արուեստագէտը ինք ա՛յնքան յուզուած եւ յափըշտակուած էր որ չէր թուեր թէ այս նիւթական աշխարհին մէջ կը գտնուի

Պրն. Սիմոնեան ինքզինք նուիրած է ջութակահարութեան, իր մանուկ հասակէն յամառ աշխատող մը եղած է, իրեն քաջալեր հանդիսացած են իր համակրելի ծնողքը:

Սիմոնեանի նուագահանդէսին կ'ընկերանային դաշնակահար մը եւ երգչուհի մը, տոնք ալ իրենց բաժինը խիստ լաւ կատարեցին: Հօս պարտք կ'զգամ յիշեցնել թէ մեզ համար սիրելի է տեսնել հայ արուեստագէտներու մասնակցութիւնը, ինչպէս նաեւ հայ կտորներու ընտրութիւնը:

Կը յուսանք որ յառաջիկային կ'իրականանան մեր բաղձանքները, այժմէն յաջողութիւն կը մաղթենք երիտասարդ Սիմոնեանին:

Ս. Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. ՀԱՐՍԱՆԻՔ ԵՒ ՊՐԻՃՓՕՐԹԻ ՀԱՅ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՇԷՆՔԸ

Նոյ. 3ի Շաբաթ երեկոյ տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը Ֆիլատելֆիայէն Պ. Եղնիկ Երամեանի ընդ Օր. Զարուհի Քիթապճեանի՝ աղջկան ծնողաց տան մէջ, հրաւիրուած էին գաղութիս Արաբկերցիները ամբողջութեամբ եւ ուրիշ քաղաքներէ ալ բաւական թուով: Ուրախութեան ընթացքին փափաք յայտնուեցաւ նուիրատուութիւն ընել Պրիճփօրթի Հայոց սրտին ու հոգիին շատ մօտիկ եղող հայ գրադարանի սեփական շէնքին ի նպաստ, որ արդէն կիսով չափ շինուած է: Փեսացուին Պ. Եղնիկի 20 տոլարով նուիրատուութիւնը սկսաւ եւ քանի մը վայրկեանէն գոյացաւ 209 տոլարի կլորիկ գումար մը, այս սրտաբուխ եւ առատաձեռն նուիրատուութիւնը ընդ միշտ յիշատակուելու արժանի յիշատակ մը պիտի մնայ խօսեցեալ զոյգին համար հայ գրադարանի շէնքի պատմութեան մէջ: Իսկ աղջկան ծնողաց Տէր եւ Տիկին Յ. Քիթապճեանի երկու օր (Շբ. եւ Կիրակի) տեւող լիառատ եւ անթերի հիւրասիրութիւնը բոլոր գովեստի արժանի է:

* * *

Նոյ. 11ի Կիրակի ցերեկին տեղի ունեցաւ պսակադրութեան հանդէսը Պ. Ե. Երամեանի ընդ Օր. Զ. Քիթապճեանի՝ ձեռամբ Գեր. Շահէ Ծ. Վրդ. Կասպարեանի, կնքահայրութեամբ Պ. Գուրգէն Կալուստեանի՝ Ֆիլատելֆիայէն: Ներկայ էին գաղութիս Արաբկերցիները եւ հիւրեր Ֆիլատելֆիայէն ու Պոսթընէն: Պսակի խորհուրդը կատարուեցաւ աղջկան ծնողաց բնակարանին մէջ եւ յիշեալներու կողմէ եղաւ պատշաճ հիւրասիրութիւն:

* * *

«Պայքար»ի Հոկտ. 15ի թիւով տեղեկագրած էի տեղւոյս հայ գրադարանի սեփական շէնք մը ունենալու ձեռնարկը. այժմ շէնքը կիսով չափ շինուած է եւ գործը եռանդուն կերպով յառաջ կը տարուի, տեղւոյս հայերը, մի քանի յարգելի բացառութիւններէ զատ, իրենց անձնական գործելու բաժինը կը բերեն, հոս կ'արժէ յիշել Պ. Գ. Մըրքեանը Միտըլպորոյէն, որ բացի Շաբաթ եւ Կիրակի օրերէ շաբթուան մէջ ալ երբեմն աշխատելու կուգայ շէնքի կառուցման համար, իսկ գործի մէջ ունեցած հմտութիւնը մեզի համար առաւելութիւն մը կը ներկայացնէ:

Շէնքին վայրը ուխտատեղիի մը երեւոյթը առած է, գաղութս այցելող հայեր հետաքրքրութեամբ գիտելու կուգան թէ շէնքը եւ թէ գործողները, այցելուներէ ոմանք իրենց նուէրներով աւելի կը քաջալերեն մեր աշխատողները: Հետեւեալ նուիրատու այցելուները ունեցանք եւ կ'արժէ յիշել իրենց անունները: Պոսթընէն Գեր. Շահէ Ծ. Վրդ. Կասպարեան 10 տոլար, Պրնք. Սարգիս Կիւրեղեան, Սեդրակ Աղաեան, Յ. եւ Ս. եղբարք Ճանճիկեան 10-ական տոլար, Ֆիլատելֆիայէն Պ. Գուրգէն Կալուստեան 10 տոլար, Լօվէլէն Կ. Էլմօեան 5 տոլար, Պրաքթընէն Հ. Ամանաթեան 5 եւ Ն. Արօեան 2 տոլար:

Հանգանակիչ յանձնախումբէն Պարոնայք Գ. Քաջբերունի եւ Հ. Սարգիսեան դրացի գաղութներէն Պրաքթընի այցելեցին եւ Պրաքթըն 100 տոլարի մասնակցութիւն մը տուաւ որ գնահատելի է: Միտըլպօրօ ալ իր մասնակցութիւնը բերելու պատրաստակամութիւն ցոյց կուտայ:

Հայ գրադարանի վարչութիւնը Պոսթընէն ստացած է նամակ մը Պ. Ա. Գարաեանէ՝ նամակագիրը գրադարանի ձեռնարկը գովելէ վերջ կ'ըսէ. «Ներփակ կ'ստանաք պզտիկ գումարի չէք մը, առ այժմ այդքանով բարի եղէք գոհանալ, խորհելով թէ կաթիլ մը ջուր լճի մը մէջ իր օգտակարութիւնը կրնայ ունենալ»: Եթէ մենք նախկին Պրիճփօրթցիներս հաւերէն ստանանք մէկ մէ՛կ «կաթիլ ջուր», շուտով կ'ունենանք մեր «լիճը»:

Ա. Պ. ՔԵՇԻԿԵԱՆ

Պրիճփօրթ

ՀԱՅԵՐԸ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Սեպտ. 5ին, Խարպինի հայութեան համար բացառիկ օր մըն էր: Երկաթուղիի վարչութենէն ձրիաբար ձեռք բերուած հողին վրայ պիտի կառուցուի աղօթարան, դպրոց ու բնակարան:

Այդ օրը հիմնարկէքի օրն էր:

Նախ քան օրհնութեան կարգը, Տըրխատէր Ե. Ռոստոմեանը 15 րոպէի չափ խօսեցաւ, բացատրելով հիմնարկութեան նշանակութիւնը այսքան հեռաւոր երկրի մէջ, բացատրելով, որ այդ երկու հիմնարկութիւնները, եկեղեցի եւ դպրոց, անբաժան ընտանիք են եղեր ամբողջ հայութեան համար՝ թէ հին ատեն եւ թէ ներկայիս, որով ազգութիւնը կարողացեր է իր գոյութիւնը պահպանել: Ապա սկսաւ Հայրապետական մաղթանք եւ չարունակութիւնը հիմնարկէքի օրհնութեան:

Յետոյ հասարակութիւնը շրջապատեց պատրաստուած թէյասեղանն ու մատաղի սեղանը:

ՔԼԻՎԼԷՆՏԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

Քլիվլէնտի Ռամկ. Ազատական Կուսակցութեան Քլըպը բաց է ամէն օր ժամը 10էն մինչեւ 11 գիշեր. զուարճանալու ամէն միջոց կայ: Գրադարանը բաց է ամենուն համար:

Այցելեցէք ու գոհ պիտի մնաք մեր ընկերներու տաք ընդունելութենէն եւ մաքուր սպասարկութենէն:

Քլըպը հարսնիքներու կամ ուրիշ ժողովներու համար վարձել ուզողներ կրնան ընկեր Խաչատուր Գէորգեանի (Համբ) դիմել: Քլըպի հասցէն է՝

Armenian Dem. Liberal Club
1245 Prospect Ave. (2nd floor)
Cleveland, Ohio

ՔԼԸՊԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱԿԱԼ

«Պայքար»ի Ուստրի գործակալն է Պրն. Յովհաննէս Թաշճեան
551 Main St., Worcester, Mass.
Տպագրական գործառնութեանց համար դիմել իրեն:

«ՊԱՅՔԱՐ»Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

(Շար. Ա. էջէն)

(Շար. Ա. էջէն)

«Արտասահմանի մէջ շրջող այն լուրերուն նկատմամբ թէ ինքնավար Հաննովեան պետութիւն մը պիտի հաստատուի Գերման կառավարութեան հաւանութեամբ, հեղինակաւոր շրջանակներու մէջ կը հաւաստուի որ կայսերական կառավարութիւնը կը պահէ իր տեսակէտը, ըստ որում կարելի չէ նկատի առնել ոեւէ խնդիր որ կը փոփոխէ Ռուրի եւ Հաննովի շրջանակին իրաւական դիրքը հանդէպ Գերմանիոյ:

«Կայսերական կառավարութիւնը երբեք ոեւէ քայլ պիտի չառնէ այս ուղղութեամբ եւ երբեք Հաննովեան հանրապետութիւն մը պիտի չհռչակէ: Միակ իշխանութիւնը որ կրնայ փոփոխութեան ենթարկել Հաննովեան շրջանակին ու Գերման միութեան յարաբերութիւնները, Գերման սահմանադրութիւնն է:

ԼՈՒՏԷՆՏՈՐՖ ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻ

ՊԷՐԼԻՆ, Նոյ. 13.— Միւնիխէն կը հաղորդուի որ Լայբցիկի գերագոյն դատարանին ընդհանուր դատախազը հրահանգ ստացած է կեդր. կառավարութենէն, դատ բանալու Զօր. Լիւտէնտորֆի դէմ իբրեւ դաւաճան, ազգայնական պետական հարուածին մասնակցած ըլլալուն համար: Պաւարիական կառավարութիւնը իր կարգին որոշած է որ ըմբոստները դատուին Միւնիխի մէջ, մասնաւոր դատարանի մը առջեւ:

ՊՈՒԱՆՔԱՐԷ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԳՐԱՒԵԼ ՀԱՄՊՈՒՐԿԸ

ՓԱՐԻԶ, Նոյ. 13.— Վարչապետ Պուանքարէ Անգլիական կառավարութեան առաջարկեց Գերման «նաւահանգիստ քաղաք» մը գրաւել, ինչ որ կը նշանակէ Համպուրկը, իբրեւ պատիժ Պէրլինի կառավարութեան կողմէ նախկին գահաժառանգին վերադարձին համար եղած թոյլատուութեան եւ զինուորական հակակշռին վերաբերմամբ դաշնակիցներու վերջնագրին մերժման:

Պուանքարէ միեւնոյն ժամանակ հաղորդեց Անգլիական կառավարութեան թէ, եթէ Բրիտանական կառավարութիւնը համաձայն չէ այս ծրագրին, Ֆրանսա ինքն առանձինն պիտի ձեռնարկէ պատիժներ գործադրել: Կը հաւաստուի թէ Պուանքարէի նպատակն է Ֆրանքֆորթի գրաւումը:

Անգլիա ինք առաջարկած էր Ֆրանսայի նախկին գահաժառանգին վերադարձի խնդրոյն մէջ միջոցներ ձեռք առնել Պէրլինի կառավարութեան դէմ, եւ եթէ Լոնտոն հաւանի Պուանքարէի այս առաջարկին, անիկա պիտի ըլլայ դարձակէտ մը դաշնակիցներու յարաբերութիւններուն մէջ:

Դեսպաններու ժողովը նիստ պիտի գումարէ վաղը, բայց կասկածելի է որ մինչեւ այդ ժամանակ Անգլիական դեսպանը ստացած ըլլայ իր հրահանգները: Կ'ըսուի թէ Փարիզի Անգլիական դեսպանը իր կառավարութեան յանձնարարած է ընդունիլ Պուանքարէի առաջարկը: Եթէ Անգլիա հաւանի գրաւել Համպուրկը յարգել տալու համար Վէրսայլի դաշնագրին մէկ տրամադրութիւնը, այդու իսկ վաւերացուցած կ'ըլլայ Ռուրի գրաւման օրինաւորութիւնը այդ դաշնագրին ուրիշ մէկ տրամադրութիւնը գործադրել տալու համար:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ ՄԵԿՈՒՍԻ ԿԸ ՄՆԱՆ

ՎԱՇԻՆԿԹԸՆ, Նոյ. 13.— Նախագահ Գուլիճ, կը խորհի թէ, հետեւելով Միացեալ Նահանգաց աւանդական քաղաքականութեան, այս երկիրը պէտք չէ որ դաշնակիցներու միանայ բողոքելու համար Գերման նախկին գահաժառանգին կամ իր հօր նախկին կայսեր Գերմանիա վերադարձին եւ կամ Գերմանիոյ մէջ միապետութեան վերահաստատութեան դէմ:

Միացեալ Նահանգներ հաւատարիմ կը մնան իրենց վաղեմի ըմբռնումներուն, ըստ որում ոեւէ ժողովուրդ իրաւունք ունի իր ուզած ձեւով կառավարութիւն մը հաստատել իր երկրին մէջ:

Թէեւ դուռը միշտ բաց կը մնայ բանակցութեանց համար, բայց Նախագահ Գուլիճ կը կարծէ Հատուցմանց կարգադրութեան մէջ Ամերիկայի աջակցութեան խնդիրն ալ առ այժմ վերջ գտած է: Միացեալ Նահանգներ Պուանքարէի առաջարկած ձեւով քննութեան մը պիտի չմասնակցին, պարզապէս այն պատճառաւ որ անօգուտ կը նկատեն սահմանափակուած քննութիւն մը:

ՊՈՒԱՆՔԱՐԷ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ Կ'ՍՏԱՆԱՅ

ՓԱՐԻԶ, Նոյ. 13.— Ֆրանսական խորհրդարանին վերաբացման առթիւ վարչապետ Պուանքարէ նշանակելի յաղթանակ մը տարաւ ընդդիմադիրներու ամբողջ միացեալ զօրութեան դէմ: Անիկա պահանջեց եւ յաջողեցաւ ընդունել տալ որ օրակարգի առաջին խնդիրն ըլլայ 1924ի ելեւմտացոյցին յաւելուածական վարկերը, եւ մերժեց պատասխանել բոլոր հարցապնդումներու, ըսելով թէ իւրաքանչիւր շաբթու միայն մէկ հարցապնդումի պիտի պատասխանէ, ինչ որ համազօր է անպայման յետաձգումի: Խորհրդարանը 187ի դէմ 369 ձայնով վստահութիւն յայտնեց կառավարութեան:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ ԴԵԿՏ. 6ԻՆ
ԼՈՅՏ ՃՈՐՃ ԵՒ ԷՍՔՈՒԻԹ ԿԸ ՄԻԱՆԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, Նոյ. 13.— Անգլիական խորհրդարանը վերաբացուեցաւ այսօր: Հազիւ տարի մը առաջ ընտրուած եւ «հանդարտութեան» նշանաբանով ժողովը ինքզինք լուծման հարկին առջեւ գտաւ: Պատճառը զուտ ներքին խնդիր մըն է: Պալտուին ու պահպանողականք կը խորհին թէ Անգլիոյ մէջ անգործութեան խնդիրը լուծելու համար անհրաժեշտ է մաքս հաստատել ներածեալ կարգ մը ապրանքներու վրայ: Ազատականք անդրդուելի կերպով յարած կը մնան ազատ փոխանակութեան սկզբունքին, եւ քանի որ անցեալ տարուան ընտրութեանց առթիւ այս խնդիրը պարզուած չէր ընտրողներու առջեւ, կառավարութիւնը պէտք կ'զգայ խորհրդարանը լուծելու եւ երկրին կարծիքը հարցնելու այս մասին: Խորհրդարանի բացման առաջին նիստին մէջ արդէն յայտարարուեցաւ պաշտօնապէս: Ընտրութիւններ տեղի պիտի ունենան Դեկտ. 6ին: Լոյտ Ճորճ եւ Էսքուիթ, Ազատական երկու հատուածներու պետերը, տեսակցութիւն մը ունեցան, ուր հարթեցին իրենց միջեւ եղած գժտութիւնները եւ միացեալ ճակատ մը պիտի պարզեն ընտրութեանց մէջ:

ԱՆՈՒՇ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ
ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ

Ի Նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18, 1923, ԿԻՐԱԿԻ
Կ. Ե. ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 2.30–ԻՆ
Longacre Theatre

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ՓՐԱՎԻՏԷՆՍԻ ՄԷՋ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 6, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ԵՐԵԿՈՅԵ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 8–ԻՆ
Elk's Auditorium, Wash. Street

ՃՕՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՓԵՐԷԹ

Հայ Կարմիր Խաչի Կեդրոնական Վարչութեան նախաձեռնութեամբ եւ Նիւ Եորքի Հայ Կարմիր Խաչի Մասնաճիւղի աջակցութեամբ, Պ. Սուրաքեան պիտի ներկայացնէ «ԱՆՈՒՇԸ» Նոյեմբեր 18ին, ԼՕՆԿԷՅՔԸՐ ԹԱՏՐՈՆԻՆ մէջ, 48th St., West of Broadway, Նիւ Եորք, ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի Հալէպի Հիւանդանոց–Դարմանատան:

ԼՕՎԷԼՑԻՆԵՐՈՒՆ

ԼՕՎԷԼԻ Հայ Կարմիր Խաչը ձեռնարկած է գործածելի հանդերձեղէն հաւաքել Տիկին Ե. Օղասարեանի տունը, 16 Winter St.: Կը խնդրուի գործածելի հագուստ ունեցողներէն որ վերոյիշեալ հասցէին տանին իրենց ծրարները:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՔԷՅՄԲՐԻՃԻ Հ. Կ. Խաչի հանդէսխնջոյքը՝ Նոյեմբեր 25 ին, 40 ԲՐՕՍԲԷՔԹ ՍԹ., Քէմպրին: Մանրամասնութիւնք տեղին վրայ:

ՔԷՄԲՐԻՃԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

ՔԷՅՄԲՐԻՃԻ մասնաճիւղը Նոյեմբեր եւ Դեկտեմբեր ամիսները նշանակած է հանդերձահաւաքի օրեր: Կը խնդրուի նուիրատուներէն՝ որ իրենց հանդերձեղէնը տանին հետեւեալ վայրերը.

896 Mass. Ave., Cambridge, Mass.
59 Plymouth St., Cambridge, Mass.

ՀԿՈՒՉՈՒԻ քիչ շատ փորձառութիւն ունեցող գերձակ մը: Դիմել 33 Ellsworth Avenue, Cambridge City Hospital–ին մօտ:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՍՏՈՆԻ ԵՒ ԱՐԹՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՑԱՐԳՈՅ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ԾԱՆՈՒՑԱՆԵՆՔ, ՈՐ

ՊՈՍՏՈՆԻ ՀԱՅ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆԱՒԱԿԱՏԻՔԻ, ՕՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՕԾՄԱՆ

Հանդիսաւոր Արարողութիւնք Տեղի Պիտի Ունենան

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2, 1923, ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԸ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԱՍՑԷՆ է 397 Shawmut Ave., Boston, Mass.
(Corner West Brookline St. and Shawmut Avenue)

Օծման Հանդէսին Պիտի Նախագահէ եւ Պիտի Պատարագէ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ Տ. ՏԻՐԱՅՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՅԱՏՈՒԿ ՀՐԱՒԷՐ ՈՒՂՂՈՒԱԾ Է ՆԱԵՒ

ԳԵՐԱՇՆՈՐՀ Տ. ԲԱԲԳԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ, ՓՐԱՒԻՏԷՆՍԻ, ՈՒՍՏՐԻ ԵՒ ԼՕՎԷԼԻ ԹԵՄԱԿԱԼ ՀՈՎԻՒՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՅԼ ՀՈԳԵՒՈՐԱԿԱՆԱՑ.

Ներկայիս սիրով կը հրաւիրենք Պոստոնի եւ Շրջակայից հայութիւնը, ներկայ գտնուելու եւ վայելելու օրուան Ազգային եւ կրօնական հոգեպարար ուրախութիւնները:

ԾԱՆՕԹ.— Պոստոն եւ արուարձանները 6—7000 հայութիւն մը կայ, եւ անոնցմէ հազարաւորներ անշուշտ պիտի փափաքին ներկայ գտնուիլ նոր եկեղեցին այս առաջին եւ բացառիկ առիթով:

Նկատի առնելով, որ մեր նոր եկեղեցին 900 հոգիէ աւելի ժողովուրդ չ'առներ, որով կարելի չէ եկեղեցւոյ Բացումն ու Օծումը տեսնելու սպասող հազարաւոր ազգայիններուն բազմութիւնը այդ օրը ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ՆԵՐՍ ԸՆԴՈՒՆԻԼ,

Նկատելով, որ ոչ մէկ եկեղեցասէր եւ պարտաճանաչ ազգայինի ներկայութեան իրաւունքը պէտք է անտեսել կամ զլանալ.

Նկատելով, որ կատարեալ կարգապահութիւն հարկ է պահպանել ի յարգանս Աստուծոյ Տան եւ ի պատիւ Հայութեան,

Նկատելով որ Պոստոն քաղաքի տեղական կառավարութիւնը մեզ պաշտօնապէս ազդարարած է հրդեհի դէմ ժողովուրդը ապահովելու նպատակով հաստատուած բացորոշ Օրէնքները խստիւ պահպանել եւ մեր նոր եկեղեցիին մէջ 900 հոգիէ աւելի ժողովուրդ չընդունիլ մէկ անգամէն.

Կարգադիր Յանձնաժողովս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան եւ Ազգային Առաջնորդարանի հետ խորհրդակցելով, բրած է հետեւեալ կարգադրութիւնները, զոր կարելոյն զոհացում տալու ընդհանուր ժողովուրդին:

1. Դեկտ. 2 կիրակի օրուան եկեղ. պաշտամունքն ու Օծման Արարողութիւնք ԲԱԺՆՈՒԱԾ ԵՆ ԵՐԵՔ ՊԱՀԵՐՈՒ:

Ա. ժամը 9.30–էն մինչեւ ժամը 12

Բ. ժամը 1–էն մինչեւ ժամը 4 Գ. ժամը 7–էն մինչեւ ժամը 10

2. Այս երեք պահերէն իւրաքանչիւրին միայն յատուկ ԵՐԵՔ ՇԱՐՔ ՄՈՒՏՔԻ ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ պատրաստած եւ շրջաբերութեան հանած ենք, որպէս զի ամէն ազգայինի հաւասար պատեհութիւն ընծայուի եւ կարգապահութիւնը պահպանուի եւ խոնումի, զրկումի առիթ չի տրուի եկեղեցւոյ ներսը կամ դուրսը:

Ստիպուած ըլլալով Մուտքի Տոմսակներու դրութիւնը որդեգրել իբր նոր եւ բանաւոր միակ յաւագոյն միջոցը կարգապահութեան այս բացառիկ առիթին համար, պէտք կ'զգանք թիւրիմացութեանց տեղի չտալու համար այժմէն իսկ յայտարարել:

Ա.— Թէ Մուտքի Տոմսակները սահմանափակ թիւ ունին. ուստի, ամէն անձ պէտք է շուտով դիմէ եւ ստանայ իր նախընտրած ժամերուն Տոմսակները չսպառած:

Բ.— Թէ առանց Մուտքի Տոմսակ ներկայացնելու, ոչ ոք պիտի ընդունուի ներս:

Գ.— 12 տարեկանէն վեր եղող ամէն մէկ ազգային — մեծ կամ փոքր — պէտք է Մուտքի Տոմսակ ունենայ ներս մտնելու համար: 12 տարեկանէն վար մանուկներու մուտքը բացարձակապէս արգիլուած է:

Դ.— Ամէն անձ թող հանի ուշադրութիւն ընել իր ստանալիք Մուտքի Տոմսակին վրայ նշանակուած ժամերուն: Իւրաքանչիւր Տոմսակ գործածելի է միայն եւ միայն վրան նշանակուած ժամերուն. այդ ժամանակէն դուրս, առաջ կամ վերջ, բոլորովին անգործածելի է:

Մուտքի Տոմսակները կարելի է ստանալ հետեւեալ տեղերէ.
«Պայքար»ի եւ «Հայրենիք»ի խմբագրատուններէն

Հոգաբ. Գաննձապետ Սարգիս Կիւրեղեանէ	856 Washington St., Boston
Պէրպէրեան Գրատունը	837 Washington St., Boston
Ararat Grocery Co.	150 Commercial St., Boston
Ալեքսանդր Գէորգեանէ	381 Boylston St., Boston
Արշակ Տ. Մկրտիչեանէ	1747 Washington St., Boston
Ղազար Տ. Մանուէլեանէ	323 Columbus St., Cambridge
Յովակիմ Մազմանեանէ	274 Broadway, Cambridge
Լեւոն եւ Պօղոս Եղբ. Եսայեաններէ	585 Mt. Auburn St., Watertown
Երուանդ Մխիթեանէ	15 Fifth St., Chelsea
Եղիա Սարգիսեանէ	11 Fifth St., Chelsea
Գասպարեան Եղբայրներէ	297 Talbot Ave., Dorchester
Բարսեղ Փափազեանէ	Գրաֆթընի Մէջ
Գրիգոր Սեւուկեանէ	Պրինվօթըրի Մէջ
Հոգ.թեան եւ Յանձնաժողովի անդամներուն քով	

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՇՔԵՂՈՒԹԵԱՄԲ
ՀԱՆԴԷՍ–ԽՆՃՈՅՔ
ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՎԵՐԱՇ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՊՈՍԹԸՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
Տեղի Կ'ունենայ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 25, ԿԻՐԱԿԻ, ԿԷՍՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 1–ԻՆ
9 APPLETON ST.
ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

«ՑԵՂԻՍ ԳՈՂԳՈԹԱՆ»

Հայկական տրամավէպ յուզիչ ու խիստ հետաքրքրաշարժ
ՈՒԹԸ ԱՐԱՐՈՒԱԾՈՎ.
Սեբաստիոյ ու Փոքր Հայքի ընտանեկան, հասարակական ու յեղափոխական կեանքէն առնուած
Ուր խտացուած է համայն հայութեան կեանքի պատկերը.

Իւրաքանչիւր Հայ իր կեանքի հայելին պիտի գտնէ հոն եւ կարմիր յիշատակներու առջեւ, ո՛չ թէ պիտի ընկճուի, այլ հոգեկան զօրութիւն պիտի ստանայ,— արիանայ ու իր ճամբան որոշէ:

ԳԻՆՆ Է ՄԷԿ ՏՈԼԱՐ

Գործակալներ կ'ուզուին բոլոր քաղաքներու համար.

Ապառիկ ապսպրանքներ անտեսուած կը մնան: Ստանալու համար դիմել հեղինակին՝

ՎԱՀԱՆ ԶՈՒԳԱՍԸՃԵԱՆ
1609 N. Western Ave., Chicago, Ill.

ՓՐԱՎԻՏԷՆՍԻ եւ ՍԷՆԹՐԸԼ Ֆօլսի Հայ Լէգ. Միութեան Մասնաճիւղերու նախաձեռնութեամբ տեղի պիտի ունենայ հրապարակային ժողով մը՝ Սէնթրըլ Ֆօլսի մէջ յառաջիկայ Կիրակի Նոյմ. 18 ին: Կը խնդրուի կազմակերպութիւններէն նկատի առնել այդ օրը:

Փրավիտէնսի եւ Սէնթրըլ Ֆօլսի Հայ Լէգ. Միութեան Մասնաճիւղերու Վարչ.

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Դեկտեմբեր 31 Երկուշաբթի երեկոյ գրաւուած է Մարենիկի Ուսումն. Ընկերութեան Ուստրի Օրիորդաց Մասնաճիւղի կողմէն: Կը խնդրուի կազմակերպութիւններէ նկատի ունենալ այդ օրը:

Կարգադիր Յանձնախումբ

ՔԷՄԲՐԻՃԻ ՄԷՋ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՍԲ. ՊԱՏԱՐԱԳ

Առաջիկայ Կիրակի Նոյեմբեր 18 ին, ժամը 2 ին Սբ. Պատարագ պիտի մատուցանէ Թեմիս հովիւ Արժ. Շահէ Վարդապետ՝ Սբ. Բիթր Եկեղեցւոյ մէջ Մէսէչուսէթ Էվընիւ, Սիթի Հոլին դիմացը:

Ուստի կը հրաւիրուին Քէմպրիճի եւ շրջակայքի ազգայինք ներկայ գտնուելու:

Մկրտութիւններ ունեցողներ հաճին կանուխէն ներկայ ըլլալ:

ԾԱՆՕԹ.— Հոգաբարձութիւնս 2 հայ վարժարանները վերաբացած է. կը խնդրուի որ ծնողներ իրենց զաւակները ղրկեն մայրենի լեզուն սորվելու համար:

Քէմպրիճի Հոգաբարձութիւն

ԿՈՒԶՈՒԻ

Շաբաթ օրը միթ մարքէթի մէջ գործածական աղայ մը եւ փորձառու գործաւոր մը կուզուի:

28 Mt. Auburn St.
Watrertown, Mass.

ՊՈՍՏՈՆԻ «ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲ»Ը կը պատրաստուի երգահանդէս-պարահանդէս մը սարքել Դեկտ. 14 ին, Ուրբաթ իրիկուն: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ օրը:

Մի Մոռնաք

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՊԱԶԱՐԸ ՊՈՍԹԸՆԻ ՄԷՋ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3—8, 1923

Նուէրներ հանելու են մեր ձեռքը մինչեւ Նոյեմբեր 17, ինչպէս նաեւ Վիճակահանութեան կարօնները:

Նուիրատուներ եւ Մասնաճիւղերու Յանձնախումբեր այս պարագան ի մտի ունենալու են:

Նիւ Ինկլընտի Շրջանակային Յանձնախումբ
402 Old South Bldg. Boston, Mass.